

BUITEN

10^e JAARGANG N°. 24.

ZATERDAG 10 JUNI 1916.

Foto C. Steenbergh.

DE GROOTE MARKT TE DELFT MET DEN TOREN DER NIEUWE-
OF ST. URSULAKERK.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE GROOTE MARKT TE DELFT MET DEN TOREN DER NIEUWE- OF ST. URSULAKERK. ILLUSTRATIE . . .	BLZ. 277
TERUG UIT HET RIJK DER DOODEN. UIT HET FRANSCH VAN GASTON LEROUX (24, SLOT) . . .	278
VEROVERING VAN VERDUN, DOOR F. W. DRIJVER . . .	279
BESCHRIJVINGEN, DOOR CHR. A. J. VAN DER LINDEN . . .	279
BEELDEN, (GEDICHT), DOOR JAN J. ZELDENTHUIS . . .	279
HET SLOT MOERMOND, (SLOT), DOOR P. D. DE V., GEILLUSTREERD. . .	BLZ. 280—285
DE ECHTGENOOTEN, (I), DOOR JOB STEYNEN . . .	BLZ. 282
MEEZEN, (II), DOOR R. REPE, GEILLUSTREERD . . .	BLZ. 285—287
DERDE, DAMES, DOOR W. V. L. . . .	BLZ. 287
OM EN BIJ PINKSTEREN, DOOR F. W. DRIJVER . . .	288
EEN TUILTJE PINKSTERBLOEMEN. ILLUSTRATIE . . .	288

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74-76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een avertereeder doet.

Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat te voorstellen.

Afzonderlijke Nummers kosten 8 dagen na de verschijning 15 cts., daarna wordt de prijs 25 cts.

TERUG UIT HET RIJK DER DOODEN

Uit het Fransch van GASTON LEROUX.

(24)

(Slot).

XXXVI. FANNY ZIET ZICH GENOODZAAKT TE SPREKEN EN DOET DIT DAN OOK.

MENEER Jacques de la Bossière, de man die uit het rijk der dooden was gekomen en weer zoo snel daar heen teruggekeerd was, kon zich niet geheel alleen begraven hebben.

Men wist, dat Fanny enkele uren na Jacques' verdwijning zich in de garage had opgehouden. Oogenblikkelijk werd zij ervan verdacht, haar man gedood te hebben.

Wel was een zeer zonderling verschijnsel, dat het lijk van Jacques de la Bossière geen enkel spoor van geweld droeg, en geen enkele wonde had. Het slachtoffer scheen wel levend gestikt te zijn. . . . en toch waren er talrijke bloedsporen in den koffer.

Fanny, die nu alles begreep, moest toen wel den rechter uitleggen, dat haar man van schrik bezweken was, omdat hij 't lijk niet in den koffer had gevonden, dat hij erin gelegd had.

De slag was te hevig geweest voor iemand, wiens hart kort geleden pas hersteld was, en neergeveld door een hartvergroting was hij in den kuil gevallen, dien hij tevoren gegraven had en door éézelfde beweging in den koffer, waarvan 't deksel door den schok was dichtgevallen, terwijl 't gedeeltelijk werd bedekt door de aarde en de spade welke 't lichaam in zijn val meevoerde. Zodoende had Fanny onder 't haastig opgelichte deksel in 't lijk van Jacques de la Bossière dat van André meenen te herkennen! . . . Maar dan leefde André dus! . . .

XXXVII. DE GEK EN DE KREUPELE.

't Werd hoog tijd, dat de justitie, bijgestaan door de groote pers en door den kleinen Darbois in 't bijzonder, positieve feiten en verstandige ophelderingen aanvoerde tegen al die zinsbegoochelingen, welke op de Rozengarde heerschten.

De spiritistische ziekte had zich in den geheelen omtrek uitgebreid en de geest van meneer André de la Bossière begon, door de vrees, welke hij inboezemde aan sommigen of door angstige nieuwsgierigheid die hij bij anderen opwekte (want men durfde niet meer te lachen om hen, die verzekerden hem gezien te hebben, hetzij dat hij op 'n morgen langs den oeverkant gleed of dat hij tusschen licht en donker uit de bosschen kwam) een

normaal bestaan tusschen Juvisy en Ris-Orangis, zelfs in de geheele streek van 't bosch van Sénart, totaal onmogelijk te maken.

Dit woud, reeds berucht om zijn talrijke geheimzinnige drama's, was nog nooit iemand zoo schrikwekkend voorgekomen.

't Was niet alleen de geest van meneer André de la Bossière, die vrijuit in het dal rondwandelde, zoodra de avond viel, het waren ook de andere schimmen van vroeger bedreven moorden, die het woud over het verschrikte land losliet.

Meer of minder bekende somnabules, waarzeggers, arme sukels, die een karig stukje brood verdienden met hun pseudo-voorspellingsgave, welke door dienstmeisjes geraadpleegd werden, waren aan komen zetten en wekten zoo goed mogelijk de historische figuren van groote slachtoffers van 't woud op.

Deze dwaasheid nam een einde dank zij den kleinen Darbois. Opgevoed in de reporterschool van den beroemden Rouletabille, verontachtzaamde de jonge journalist van de Excelsior alle bijkomstigheden van het drama, welke hem op een dwaalspoor konden leiden en buiten 't gewone verstand om gingen. Weldra was hij overtuigd, dat meneer André de la Bossière nog leefde. Hij kon zich weliswaar het gedrag van het slachtoffer bij een dergelijke stelling niet begrijpen, maar later zou hij deze verklaringen vinden.

Zeker was 't, voor 't oogenblik, dat meneer André de la Bossière met een slag op zijn slaap achter in de automobiel opgesloten (Fanny had alles tot in de kleinste bijzonderheden meegedeeld) uit dien koffer was ontsnapt. . . .

Op welke wijze?

De zaak had zich maar op één manier kunnen toedragen. Verdoofd door den slag, was hij vlug weer bij gekomen, daar hij niet veel bloedverlies had geleden, zeker wegens 't soort van verband dat Jacques van zijn zakdoek gemaakt had, en dat nog tegengehouden werd door zijn pet, welke voorzichtig over zijn voorhoofd was getrokken.

André had zich opgericht en op het zelfde oogenblik het deksel van den koffer opgelicht, dat op hem drukte. Daartoe was slechts noodig, dat de koffer niet op slot was, zooals Jacques gedacht had. Een snelle bezichtiging van 't slot en van de wijze, waarop dit slot sloot, hadden Darbois in zijn overtuiging gesterkt. Het dichtgeslagen deksel was voorzien van een ijzeren lip, welke in een langwerpige gat paste van het op den koffer zelf aangebrachte slot. Onder dit apparaat stak men den sleutel in, die omgedraaid werd en de koffer was dan goed gesloten, als de kram goed in het slot was gedrukt!

Waarschijnlijk had Jacques in zijn angst en haast niet gemerkt toen hij den sleutel omdraaide, dat de lip, waarop hij vergeten had te drukken, los was gebleven! . . . André komt dus halverwege uit den koffer, licht het dekkleed op, ziet zijn broer, die alleen oog heeft voor 't stuur van de auto, en denkt dadelijk aan ontsnappen, want 't lijdt geen twijfel als de andere omkijkt, dat hij niet zal aarzelen, de eens begonnen daad te voltooien. . . .

Jacques rijdt over den weg. . . . over den weg van 't bosch van Sénart. . . .

Hier begint het groote mysterie. . . .

Wat heeft hij vijf jaar lang in dat bosch van Sénart uitgevoerd. Waarom is hij pas zoo laat en onder zulke zonderlinge omstandigheden te voorschijn gekomen?

Het volgende artikel, verschenen in de Excelsior onder den algemeenen titel van: een zonderlinge vrijheidsberooving, en met den ondertitel de gek en de kreupelen zou eenige dagen later aan 't verlangend publiek de doodeenvoudige oplossing geven van een kwestie, die eerst onoplosbaar scheen.

De jonge Darbois begon met de meest beruchte vrijheidsberoovingen in herinnering te brengen, die welke door hun vermetelheid de bevolking der steden verstomd deden staan. Had men niet tallooze malen in 't hart der steden, in 't centrum van het drukke dagelijksch verkeer, toevallig de tot op dien dag niet vermoede gevangenis van een arm menschelijk wezen ontdekt dat door tyrannie of gierigheid van iemand, die de rol van cipier speelde, in een zedelijk verval en in de meest vervuilde lichamelijke toestand zich bevond? . . . Men behoefde zich dus niet uitermate te verbazen Meneer André de la Bossière terug te vinden in de grot bij den kruisweg van Fresnaie, waar de rampzalige idioot Prosper, de doofstomme, hem vijf jaar lang aan een ketting had vastgeklonken! . . .

Daar was 't, dat de jonge Darbois hem was gaan zoeken, omdat hij getroffen was door de telkens bijna gelijktijdige verschijning van Prosper en die van André! De kreupelen liep achter zijn gevangene aan, die aan zijn voet een ketting voortsleepte, welke van een hondenband gestolen was en waarmee Prosper hem aan zijn rots vastzette. . . .

Ongetwijfeld had de arme gek, want meneer André de la Bossière was gek (en wie zou dat niet na een dergelijk avontuur geworden zijn?) na vijf jaar het middel gevonden om zich van tijd tot tijd te bevrijden. . . . Met welk een schrik zag hij dan zijn meester weer verschijnen en snelde hij dan naar zijn verblijf terug!

Prosper hield van dit eenig menschelijk wezen, dat zich met hem ophield. Ging niet ieder op de vlucht zoodra hij in de buurt kwam, alsof hij de pest met zich omdroeg? . . . Was 't nog niet erger dan de pest, dat hij ongeluk voorspelde? . . . Met welk een vreugde had dit ellendig wezen toen hij op een goeden dag in zijn beestenhof terugkeerde, vlak daarbij dien man uitgeput op den weg zien liggen! . . .

Hij had hem als een prooi met zich meegenomen, deze onver-

wachte deelgenoot in zijn eenzaamheid, en nooit had hij hem meer los gelaten!....

Zoo stelde de jonge Darbois zich het drama voor.... zoo had hij het den magistraatspersonen uitgelegd, die hij zelf naar dit helsche hol had gevoerd, waar een idioot een gek had vastgeklonken!.... *een gek, die zich dood waande!.... een gek die zich vermoed achtte!*....

Wij willen van hier af het artikel zelf aanhalen: „Wij verbaasden ons niet, midden in een bosch een armen gek te vinden, die van tijd tot tijd uit zijn hol kroop om voor geest te spelen aangezien hij zich dood waande!.... Dat gebeurt meer. Zijn er niet menschen geweest, die zich verbeeldden wolven te zijn en die als wolven leefden en als wolven kleine kinderen verscheurden om zich zelf van hun wolf-zijn te overtuigen!.... Vergeten wij niet dat in het hart van de Cévennen het dier Gévaudan verscheen. De jagermeester des konings met zijn jachtknechten, zijn koppel jachthonden, zijn fanfares, en zijn mooi kostuum kon er niets tegen doen. De krankzinnigheid mengde zich erin. De lijders aan wolfswaanzin vermenigvuldigden zich sterk.

In Le Rouergue bezoekt men nog op 't plateau van Alayrac, niet ver van de oude kerk van Saint Jean des Balmes met de Merovingische muren een steenen huis dat bewoond werd door Jean Grin, landbouwer van Causse-noir. Het hoofd verward door al die verhalen van Gévaudan, begaf Jean Grin, 't lijkt wel op Ysegrim, zich in de woeste wouden bij de doodenstad Montpellier le Vieux bij de hellingen van Dourbie, de Farn of de Jonte en verscheurde kinderen, die zich daar verlaat hadden. Op de kreten van een jongen herder, dien het beest-mensch meevoerde, snelden volwassenen toe. De sneeuw vertoonde sporen van menschelijke voeten. Groot was de ontzetting. Hier en daar vonden de herders verminkte kinderlijkjes. Alle dorpen en gehuchten van Causse en van het dal organiseerden toen een reusachtige drijfjacht. Toen Jean Grin zich omsingeld wist vluchtte hij in zijn huis, dat op slot gedaan werd. Toen de deur opengebroken was, ontdekte men hem toevallig bij den gootsteen in een rotsachtige nis, welke een groote steen afsloot. Deze schuilplaats bestaat nog. Jean Grin werd levend in een oven geworpen, die de vrouwen drie dagen en drie nachten opstookten, temiden van zijn klachten en woedende kreten 1).

Alles kan dus, helaas, gebeuren!.... en zoodra men met krankzinnigheid te doen heeft, heeft het afgrijselijke geen grenzen meer. 't Was veel lastiger voor Jean Grin om te bewijzen, dat hij een wolf was, dan voor meneer André de la Bossière om zich na dien vreeselijken slag, welke zijn voorhoofd indeukte en zijn verstand verwarde, te verbeelden, dat hij dood was!.... Vandaar die nachtelijke zwerftochten van dien armen gevangene, tijdelijk ontvlucht naar de plaatsen en de menschen die hem „tijdens zijn leven” dierbaar waren.... naar het huisje aan den oever, naar het kasteel, waar hij poogde, zonder gezien te worden (want hij wist dat de aanblik der dooden kinderen schrik aanjaagt) zijn kinderen gade te slaan!.... vandaar zijn zwerftochten in de kasteelgangen waarin hij den weg kende, vandaar zijn verschijning in de toiletkamer, waarin de rechter van instructie een geheime deur ontdekte, die op een gang uitkwam, welke waarschijnlijk tot den Isabella-toren en vandaar tot aan de oude vestinggrachten liep....

Thans kan het land van Sénart weer tot kalmte, kunnen ook de geesten der dooden en levenden weer tot rust komen! Kunnen de kinderen en vrienden van meneer de la Bossière weer hoop koesteren: mannen der wetenschap hebben na onderzoek van zijn arm gekwetst voorhoofd en van die diepe wond, die van tijd tot tijd nog bloedt, verklaard dat na een schedeloperatie het verstand misschien weer terug kan komen in dat rampzalige hoofd!

En vooral, nu kan juffrouw Hélier zich weer gelukkig gevoelen: als de geest haar niet antwoordde door middel van de tafel, kwam dat, doordat de geest nog leefde!

EINDE.

1) Lees het artikel van Léon Lafage in „de Temps” van 2 Febr. 1914.

VEROVERING VAN VERDUN.

BIJNA 1000 JAAR GELEDEN.

In opdracht van den aartsbisschop van Rheims, Gerbert (die van 999 tot 1003 als Sylvester II met de Pauselijke waardigheid bekleed was) vervaardigde de monnik Richer, een van Gerbert's leerlingen en zoon van Rudolf (Raoul), den bekenden ridder van Lodewijk van Overzee, zijn „Historiarum Libri”, als vervolg op de Annales Bertiniani van Hinkmar. Eerst in het jaar 1833 werd het manuscript in de Bibliotheek van Bamberg ontdekt.

In de voor mij liggende Deutsche vertaling van Vrijheer Karel V. D. Osten Sacken (Berlijn 1854) wordt op bladz. 190 vlgg. een beschrijving gegeven van de Verovering van Verdun — toen Virodunum geheeten — in 984 door Lotharius III.

Uit dat verhaal blijkt o.a. hoe de belegeraars diepe voren groeven rondom hun legerplaats, loopgraven, welke het naderen van den vijand, indien deze onverhoeds een uitval mocht doen, zouden bemoeilijken.

Bovenal belangrijk is de beschrijving van de wijze, waarop de stad tot overgave gedwongen werd. Met behulp van lange boomstammen werd een reusachtige toren gebouwd, van welks bovenste vlak het krijgsvolk de belegerden bestookte met ijzeren werpspiezen en steenen. De bezetting volgde al spoedig het gegeven

voorbeeld en bouwde zich een dergelijken toren. Daarop beval Lotharius zijn bouwwerk, dat op rollen kon voortbewogen worden, voor den stadsmuur te brengen, tegenover den toren der Verduners. Van de beide hoogten werd daarna de beslissende slag, op de volgende eigenaardige wijze, geleverd. Lotharius beval ijzeren haken, aan sterke touwen bevestigd, naar den toren van den vijand te slingeren en liet het krijgsvolk beneden met verende kracht trekken. Ook dit voorbeeld vond aan de andere zijde van den stadsmuur navolging. Het ging er thans om, wie „aan het langste einde trok”. Het duurde kort of het gevaarte in de stad begon te wankelen en dreigde ineens te storten. Toen begaf den belegerden de moed en gaven dezen zich op genade en ongenade over.

Tot eer van Lotharius mag niet onvermeld blijven, dat hij beval den overwonnenen geenerlei leed te berokkenen.

Ongeveer 1000 jaar later zou de belegering van Verdun heel wat bloediger in haar werk gaan!

F. W. DRIJVER.

BESCHRIJVINKJES.

DE RUPS.

Het is een spoortrein, want ik zie al de wagens, en ook de twee oogden van de locomotief, maar wat rijdt hij langzaam.

MUSSCHEN.

Het is stil in mijn Februari-tuin. Ik kijk met wat vage gedachten aan de lente naar de groene pijlenbundels der narcissen, die energiek opschieten uit den zwarten grond, die zoo donker is te zien door het versleten graskleed; en ik kijk naar den kettinghond, die vóór zijn hok, zwijsend met den kop staat te draaien, om uit den lastigen halsband te raken, tot hij het wederom — voor de hoeveelste maal? — opgeeft, en met eindeloos-mistroostig gezicht blijft turen naar niets.

O, het is zoo stil in den tuin. En nog stiller schijnt het, doordat de muren groen en vochtig zijn, de paden nat en zonder voetsporen, en ook de enkele sneeuwklompjes zijn heel stil.

Dan ploft er van omhoog, de hemel mag weten waar vandaan precies, een klont tumult neer in het grint voor mijn venster, een kluwen razende veeren is het, een tierende warreling van pluimen, pooten, snavels, vleugels:.... *muschen!*

Het is zelfs met de scherpzinnigste aandacht niet uit te maken waar de ruzie over loopt — dus juist zooals het behoort bij een volksrelletje. Na een minuut is het afgelopen. Enkeligen blijven wat naschelden op een dakgoot, en gaan dan ook.... ik denk naar een nieuw relletje, dat losgebroken is aan de andere zijde van het huis.

De rust is weergekeerd in den tuin. Een gezelschap muggen houdt een vastenavondbal vóór een donker conifeertje.

DE BROMVLIEG.

Hij zat tegen de warme, zonnige schutting aan de overkant van de straat. Een uitstekende plaats voor een bromvlieg.

Welk onverklaarbaar verlangen drijft hem onder mijn opgeschoven raam door naar de duisternis van mijn kantoor?

Hij komt binnen met een redeloozen vaart.

Het valt hem geducht tegen. Het ruikt er naar papier, en er is geen zon. Hij wil er uit. Een schichtig gegons, een tik tegen de ruit — stilte.

Hij begrijpt niet, dat hij niet meer passeeren kan, waarlangs hij zooeven binnenkwam; hij zit er versuft van te kijken. Dan een schichtig gegons, een tik tegen het behangsel, een razend getol op mijn schrijftafel — suffe stilte.

Mijn vriend, denk ik, je bent lastig voor iemand, die aan het optellen is.

En ondanks zijn luidruchtigen tegenstand drijf ik hem langs de ruit naar beneden met het ochtendblad; dan zie ik nog even een stipje een boog beschrijven tegen zon en blauw — de gelukkige!

DE EGEL.

De egel: „Daar komt de hond; me even op mijn gemak stellen”.

De hond: „Ik eet je op! Vast! Vast! Vast!”

De egel: „Heel graag! Gaat uw gang! U kunt beginnen aan welke kant u wilt”.

CHR. A. J. VAN DER LINDEN.

BEELDEN.

Geluid van den regen over de wegen

En 't ruischen der boomen hoog in den wind;

Zomer die vluchtende lente treedt tegen,

Die, scheidend van de aarde, weent als een kind;

Verlangen om ver in het luchtblauw te zwieren,

Hoog met den leeuw'rik, die juub'lend verdwijnt,

Met een zoo wonderlijk, vreemd tierelieren

Waar in het strak blauw de Juni-zon schijnt;

Leven dat lokt tot een hoogere stijging

Als er de liefde der menschen ziel streelt

En haar den kus geeft met sierlijke nijging:

't Is alles 't eeuwige in 't tijd'lijk verbeeld.

JAN J. ZELDENTHUIS.

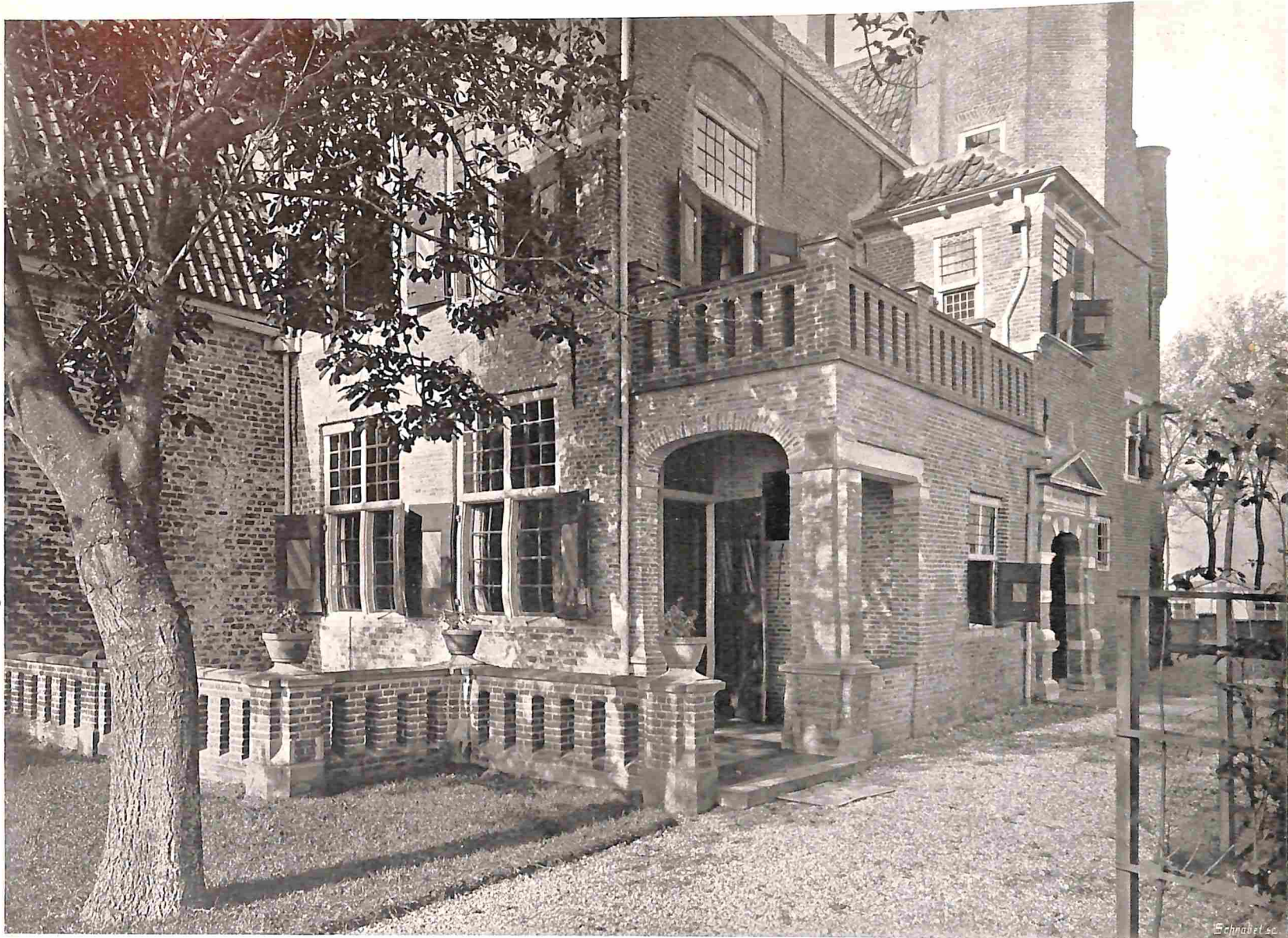

Foto C. Steenberghe.

HET SLOT MOERMOND, GEZIEN VAN HET ZUIDOOSTEN.

BIJ DE JONGSTE RESTAURATIE IS DE STEENEN BALUSTRADE LANGS HET GRASVELD AANGEBRACHT, ZIJN DE ONDERSTE TWEE KRUISVENSTERS IN DE PLAATSGEKOMEN VAN TWEE GLAZEN TUINDEUREN EN IS EEN ZIJGEBOUWTJE VERANDERD IN EEN PORTAAL MET TOEGANG TOT DE BENEDENZAAL EN HET DAK BOVEN DAT ZIJGEBOUWTJE IN EEN PLAT MET STEENEN BALUSTRADE.

HET SLOT MOERMOND.

(Slot).

IN het eerste gedeelte van dit opstel vermeldden wij, dat van het slot Moermond het Noordelijk deel het oudste is en dateert uit den tijd der stichting (of herbouwing) omstreeks 1339. Dit deel is 7 bij 7½ M. breed en lang, bezit een kelder met muren ter dikte van 1.25 M. en een achtdeelig gewelf, terwijl de muurdikte hoogerop ongeveer 1 M. bedraagt. Een en ander is opgetrokken uit Zeeuwsche reuzenmoppen, die eene afmeting hebben van 8 × 14½ × 29 c.M. Het middeleeuwsch uiterlijk blijkt duidelijk uit de groote hoogte bij de geringe breedte, de zware muren, de spitsboogfries en de hoektorentjes.

Bij de belangrijke hernieuwing van het gebouw in 1513 door Jacob van Serooskerke, zijn vermoedelijk de toren (die gedeeltelijk op een ouder middeleeuwsch fundament staat), het ingangsportaal naast den toren en de daarbij aansluitende Zuidelijke vleugel van het slot opgetrokken. Uit dien tijd zal ook de laat-gothische schouw op de kamer boven den kelder dateeren, waarvan het opschrift met de wapens van den herbouwer en zijne twee echtgenooten al sedert tientallen jaren weggebroken zijn.

Dat reeds medegedeelde opschrift, waaruit bleek dat Jacob van Serooskerke „vuyt goede saken” Moermond voor de derde maal deed opbouwen, wijst, naar men wil, op zijn tweede huwelijk met de gefortuneerde Agatha van Wissekerke.

Gedurende den verderen loop der 16e eeuw vinden wij niets bijzonders van Moermond vermeld; maar toen Mr. Iman van Zuytlandt in 1612 eigenaar werd, werd de hoofdingang naast den toren gemaakt met het jaartal 1613 en de spreuk, die wel op lotgevallen in de familie zal doelen: „Virtus post fata virescit”. Volgens sommigen zou hij het kasteel met een gracht hebben laten omringen; maar deze zal er wel van de oudste tijden rond hebben gelegen. Van de oude grachtmuren en torens, vermoedelijk dateerende van 1513 of vroeger, zijn bij de jongste restauratie de fondamenteen gevonden en weder gebruikt.

Tegen het midden der 18e eeuw was het slot weder eenigszins in verval; doch in 1751 liet de toenmalige eigenaar Pieter van Schuylenburch het geheel herstellen en bewoonbaar maken. Voor de brug, waarover men het gebouw bereikt, lag een ruim plein

met stallingen en koetshuis, alsmede eene flinke boerenhuizinge. De bij het slot toen behorende 125 gemeten lands waren grootendeels met bosch bedekt, waardoor eene dreef liep van eikeboomen, terwijl het bosch verder doorkruist werd van dreven die op een vijver in het midden der bezitting uitliepen.

De latere bezitter Mr. Cornelis Ascanius van Sijpesteijn verkocht zoowel het slot als de hem behorende 916 deelen in de ambachtsheerlijkheid Renesse aan Jan van IJsselsteijn te Zierikzee, die eenige vertrekken van Moermond liet verbeteren. Zoo vond men in eene kamer een gestucadoorden schoorsteen van omstreeks 1790, waarop de wapens waren aangebracht van den nieuwen bezitter en diens derde echtgenoot Catharina Maria Isebre, beladen met de wapens van Renesse en Moermond. Uit artikel 6 van het koopcontract blijkt ook, dat van IJsselsteijn het slot niet mocht doen sloopen of afbreken, doch het niet behoeft te doen repareeren, maar het in den staat mocht laten waarin het zich toen bevond. De losse goederen onder den koop begrepen, werden met f 2000 betaald.

Zooals reeds is medegedeeld, lieten de erfgenamen van de weduwe van IJsselsteijn op 17 Mei 1829 het slot en de heerlijkheid verkoopen. Den 18 Mei werd vervolgens koopdag van de meubelen op Moermond gehouden. Toen werden 16 familieportretten meer dan een dubbeltje per stuk gelden! Het meerendeel kwam in handen van een Zierikzeeschen uitdrager.

De nieuwe eigenares, Johanna van der Wolff, deed het slot eenigszins meubileren en liet in de groote benedenzaal, die tuinkamer moest verkrijgen in 1864 het aanzien van een van de geslachten Stavenisse, Beresteyn, de Witte, Ockerse, Hayman, e.a. Een vijftientig jaren geleden hingen die er nog; Rijksmuseum en andere in particuliere handen terecht kwamen. Het gebouw, dat in 1871 in handen kwam van Mr. Cornelis van der Lek de Clercq te Zierikzee, werd in 1872 wat opgeknapt en het schijnt dat deze eigenaar wel het plan heeft gekoesterd het

Foto C. Steenbergh.

HET SLOT MOERMOND.

KAMER IN HET OUDSTE GEDEELTE VAN HET GEBOUW, BOVEN DEN KELDER. VERSIERING EN OPSCHRIFT ZIJN VAN DEN SCHOORSTEEN VAN 1513 VERWIJDERD. DE KAPITELEN DER KOLOMMEN NAAST DEN SCHOORSTEEN ZIJN LAAT-GOTHISCH. DE GROOTE WAPENBORDEN AAN DEN ZIJWAND ZIJN AFKOMSTIG UIT DE KERK VAN BURGH EN HEBBEN BETREKKING OP DE FAMILIES VAN HOORN, VAN BURGH EN OCKERSE.

slot deugdelijk te doen herstellen. Zoover is het evenwel niet gekomen.

Toen in 1908 geruchten de ronde deden, dat het oude gebouw zou gesloopt worden en in onderscheidene bouwkundige tijdschriften en couranten alsook van Rijkswege daartegen bedenkingen werden geopperd, deed de toenmalige eigenaar Mr. J. F. van der Lek de Clercq naar den toestand van Moermond door een deskundige een grondig onderzoek instellen. Daaruit bleek, dat het gebouw geenszins een ruïne nabij was, zooals in de berichten was beweerd, maar dat het zeer wel kon hersteld worden.

Die herstelling of restauratie had in den loop van 1909 en 1910 plaats op aanwijzing en onder toezicht van den heer Joh. Hoogenboom, destijds architect te Renesse, en voor eene som van ongeveer f 5000 is toen het gebouw weder zoo afdoende in orde gebracht, dat het, bij geregeld onderhoud, nog eeuwen kan staan. Bouwkundigen en historici mogen den heer van der Lek de Clercq dankbaar blijven, dat hij dit belangwekkend en voor zichzelf eigenlijk weinig bruikbaar gebouw heeft behouden, terwijl den heer Hoogenboom den lof toekomt het restaureren zoo te hebben opgevat, dat Moermond niet werd teruggebracht in den staat, zooals het zich vermoedelijk in 1513 of 1613 vertoonde, maar daarentegen door het in goed onderhouden toestand te brengen, met zooveel mogelijk behoud van al wat er nog oorspronkelijks aan was.

De „restauratie” — om dit woord te behouden — heeft zich dan uitgestrekt over het volgende: de toren, die wegens de onvoldoende fondeering en de ondoelmatige aansluiting aan den ouden bouw tamelijk veel helt (± 40 c.M.) en scheuren vertoonde, is met behulp van gewapend beton achtereenvolgens aan drie zijden afdoende ondersteund, terwijl de vierde zijde op het oude werk voldoende steun heeft. De in 1864 aangebrachte tuindeuren zijn weder door de toen uitgebroken kruiskozijnen vervangen; de toen weggebroken bogen erboven zijn weer hersteld. Aan de woning van den huisbewaarder werd een nieuwe ingang gemaakt en het houtwerk geschilderd, dat nu, evenals de vernieuwde deelen van het muurwerk, nog eenigszins tegen het oude werk afsteekt. Maar hier zal de tijd ook de gewenschte overeenstemming bewerken. De overblijfsels van drie achtkante torens in den grachtmuur werden blootgelegd en tot boven het water en boven

den grond opgetrokken. Voorts werd de bouwvallige brug over de gracht vernieuwd en door een smallere vervangen. Voor het middeleeuwsch metselwerk werden steenen volgens den ouden vorm en kleur bijgebakken, terwijl voor het overige werk afbraak van een paar oude gebouwtjes werd gebruikt. Ook het voegwerk werd zooveel mogelijk in den ouden trant behandeld en waar kozijnen vernieuwd moesten worden, werden overgebleven fragmenten als betrouwbare aanwijzingen gevolgd. Voor nieuwe ruiten werd z.g.n. broeiglas gebezigd, dat echter bij de oude en verwerde glazen wel eens wat afsteekt.

Zoo was dan Moermond reeds op verdienstelijke wijze hersteld en in elk geval voor verval behoed, toen de heer Mr. J. F. van der Lek de Clercq de geheele bezitting (slot, heerlijkheid, hofstede en landerijen) in het najaar van 1910 aan den heer J. J. Vriesendorp te Dordrecht verkocht. Deze eigenaar wenschte het gebouw dat tot woning diende voor den knecht van den pachter en op welks zolder granen geborgen werden, volgens de eischen van den tegenwoordigen tijd ter bewoning te doen inrichten, waarbij het oude met de noodige zorg zooveel mogelijk werd gespaard.

In den loop van 1911 werden daarom vele werkzaamheden aan Moermond verricht. Ze bestonden hoofdzakelijk in het maken van een steenen toegangsbrug, een inrijhek met steenen kolommen, een grachtmuur van 83 M. lengte, voorzien van lage uitgebouwde hoektorens, een koepel aan den Oostelijken grachtmuur, een nieuw venster in den Oostmuur van het hoofdgebouw, een balkon en daaronder gelegen portaal met toegang tot de benedenzaal, benevens de inwendige vertimmeringen, waarbij een z.g.n. „hal” werd gemaakt, een kamer tot eetzaal ingericht. Wanneer men nog hierbij voegt de wijze, waarop het gebouw in ouden stijl werd gemeubileerd, dan zal men, vooral na bezichtiging van de bij dit artikel geplaatste afbeeldingen, erkennen, dat de heer Vriesendorp veel over heeft gehad voor het voortbestaan van het oude slot Moermond, dat, dank zij den aanplant van jong hout op aanwijzing van den tuinarchitect Springer, binnen niet al te lange jaren weder gelegen zal zijn te midden van eene boschrijke omgeving als in de dagen van ouds.

P. D. D. V.

Overneming verboden.

DE ECHTGENOOTEN.

I.

HET is nauwelijks vier uur, als Willem Kent zijn privé-kantoor afsluit, en, met een kort groetje door het bediendenkantoor stappend, het gebouw verlaat.

Het is kil najaarsweer. De regen patst hem in het gezicht. Hij zet de kraag van zijn chesterfield op, drukt den hoed wat over het voorhoofd, duwt de handen diep in de jaszakken neer, waarbij hij den wandelstok stijf met den arm tegen zijn lichaam houdt aangedrukt. Behoedzaam tript hij met de beige slobkousen langs de dreigende modderplassen, wipt het trottoir aan den overkant op. Daar wacht hij een wijle, en kijkt om zich heen naar het jagende stadsleven. In de wind- en regenjacht reppen te allen kant de menschen zich voort, en hunne jagende volten worden doorploegd van eveneens, in nog vele malen sneller tempo, voortjachtende trams en auto's en rijtuigen. Het is of een vlaag allen, menschen en voertuigen, aanzet, een ieder die zich temidden van die ijende horde waagt, meesleurt en niet dan noode loslaat....

„Hallo”, roept Willem naar een aanzovende leeg taxi.

Deze remt reeds, zwenkt behendig langs den trottoirrand tot vòòr hem. Willem geeft den chauffeur op korten, bevelenden toon een adres op, stapt in, en met een aanzet rijdt hij mede in het wilde tempo der andere vehikels, is hij opgenomen in hun somberen maskeradestoet.

De regen-stad glinstert als een helsche grot in de schemering. Plaveisels glimmen als gladgepolijste vloeren, langs de huizen-gevels en de boomen ruizelt het water omlage. De grauwe lucht bekomt grillige glansplekken hier en daar, rossig en geel, en een geheimzinnigen gesluierden weerschijs als opaal. Hier en daar floept in een winkel reeds het licht aan, en een gloed wordt daar dan over het plaveisel gegoten als over een donker glanzend wateroppervlak. De aanblik van de stad is van een onbeschrijfelijke melancholie.

Voor een statig kantoorgebouw houdt de taxi stil. Haastig stapt Willem uit; op het voor-kantoor geeft hij zijn kaartje aan het loket af, maar de bediende zegt hem al dadelijk, dat de directeur niet gestoord mag worden.

„Vraag toch maar even voor mij”, antwoordt Willem koel, en wanneer de jonkman aarzelt, zegt hij: „Telefoneer mijnheer, dat ik hem dringend spreken moet; één minuut is voldoende”.

De jonkman durft niet langer weigeren; hij fluistert wat met andere bedienden, verwijderd zich en komt na een poosje terug met het verzoek of mijnheer hem maar volgen wil.

„Kerel, maak het kort, ik heb het razend druk” zoo verwelkomt op gejaagden toon Verstraeten, de bankdirecteur, hem, terwijl hij met toegestoken hand op hem toegaat, hem een stoel aanbiedt, en zonder zelf plaats te nemen, tegen zijn met paperasen overdekte schrijftafel leunend, vóór hem blijft staan.

Willem, die zich gewoonlijk goed beheerschen kan, is nu wat op zijn ongemak. Hij aarzelt, slaat een snellen blik om zich heen. „Ja, zie je, Dick, zóó gauw gaat het niet. Ik wou liever een uur bepalen vanavond. Hoe laat kan ik je spreken?”

„Nou.... eh, niet te vroeg, hè. Laten we zeggen om tien uur. Hier op kantoor. Ik kan eigenlijk niet, zie je. Zit tot over mijn

ooren in het werk. Nou met die groote leening van Carrick weer, hè. En dan hebben we die eindeloze conferenties met die spoor-wegmaatschappijen, waarvan ik het resultaat nog niet zie. God, kerel, en honderden kleine dingsigheidjes in de provincie, waar wij inzitten. Bergen correspondentie. Bergen, gewoon-weg. Niet om door te komen eigenlijk, zie je. Morgen vroeg moet ik weer op reis voor 'n paar dagen met een gedelegeerd commissaris van dien nieuwen tramweg. Ook al voor besprekingen, die erop aankomen, waar héél wat van afhangt. Maar dat is juist wat ik hebben moet, zie je. Zaken, daar wat inzit. Werk op het erf, dat is juist het weldoende, dat geeft je fut, hè, en plezier om te leven.... is als een bad voor je zenuwen, versterkend, lekker. Het houdt je klaar wakker in de grootste beslommeringen....

Hij staakte zijn opgewekt, maar wijdloepig gepraat, wel bemerkend hoe Willem wrevelig eronder werd. Ineens vond hij, dat zijn bezoeker er zeer mat uitzag; de mond trok nerveus; dof stonden de oogen, er onder waren diepe blauwe kringen.

„Enfin, we spreken af vanavond om tien uur hier op mijn kantoor, hè, kerel”, zoo besloot hij het gesprek, en klopte Willem eens op den schouder.

„Goed, ja, graag”, antwoordde deze, en zijn stem klonk vermoeid. Reeds was hij opgestaan, stak de hand aan Verstraeten toe. En deze, bij den aanblik van Kent's bezorgde gezicht, herinnerde zich plotseling de slechte geruchten, die aan de beurs en ook elders omtrent hem liepen. Als dat onderhoud daar maar geen verband mee hield. Zou hij erop terugkomen? Zeggen, dat hij tóch vanavond niét kon.... Want hij stak zijn hand niet in het wespennest van een ontredderde bankzaak.... Maar neen, neen. Wim was een oude schoolkameraad, een vriend ook, al gingen ze de laatste jaren niet veel meer met elkaar om, en waren ze dus wat vervreemd geraakt.

„Er.... er is toch geen zwaarigheid, hoop ik?” vroeg hij nog zoo langs zijn neus weg, terwijl hij zijn bezoeker tot aan de deur bracht.

„Hoe zoo? Hoe zoo?” vroeg Kent, terwijl hij zijn ouden vriend ineens heel strak, argwanend bijna, aankeek.

„Ik weet niet, ik vraag zóò maar....”

„Neen, neen, dat niet, hoor.... Tot vanavond dan.

„Tot vanavond”.

Als de bezoeker vertrokken is, belt Verstraeten om zijn procuratiehouder.

„Hoort u nog wel eens meer van die geruchten over mijnheer Kent?” vraagt hij dezen, zoodra de man binnen is.

„Het is den laatsten tijd met den dag erger geworden, mijnheer”, krijgt hij ten antwoord, „hij moet er slim voorstaan. Vandaag of morgen springt de man. Zoo vast als iets. Ik heb toevallig van menschen gehoord, die tegen morgen hun deposito's bij hem hebben opgevraagd”.

„Kom, kom, praatjes, zoo erg zal het wel niet zijn”, sust zijn patroon hem.

„Wij zitten er voor geen cent in, de rest kan ons koud laten, mijnheer”.

„Dank u. Dank u.... En denkt u eraan die firma in Baarn nog te schrijven....”

Aldus ontslaat de heer Verstraeten zijn procuratiehouder.

„Gekke boel, gekke boel”, mompelt hij, als hij alleen is, „ik heb nooit veel fidutie in Willem's zaken-drijven gehad.... Enfin, we zullen zien vanavond....”

II.

Wim heeft, na zijn bezoek aan Verstraeten, den chauffeur een ander adres opgegeven, en door de bruine te allen kant opspattende sneeuwrij suist de taxi naar een ander kantoorgebouw, iets verder op dezelfde gracht als het vorige. Daar wordt hij in een ruim lokaal gelaten, waar verscheidene bedienden aan schrijftafels zitten. De loketjongen gaat intusschen zijn visitekaartje in het privé-kantoor van den directeur vertoonen. Toen de knaap het kaartje aangenomen had, las hij luid den naam, voor de anderen verstaanbaar: „mijnheer Kent”, en het leek Willem of daarop de bedienden door een heimelijk leedvermaak bevangen werden; met blikken van verstandhouding schenen ze elkaar aan te kijken, dan wierp deze en gene steeds een blik naar zijn kant. En voor het eerst kwam angst, waarachtige angst op Wim's anders zoo koel en welbeheerscht gelaat. „Ze weten van mijn toestand”, dacht hij vol afschuw, „mijn reputatie is erger geschokt dan ik zelf nog wel weet. Als Juul me niet ontvangt, is dat voor mij een bewijs, dat hij er ook alles van weet, dat hij mij niet meer helpen wil, er niets meer in ziet mij nog te helpen”. Daar kwam de jongen terug. Vorschend keek hij hem aan, toen deze, nog

Foto C. Steenbergh.
HET SLOT MOERMOND.
KAMER OP DEN BEGANEN GROND AAN DE WESTZIJDE VAN HET SLOT.

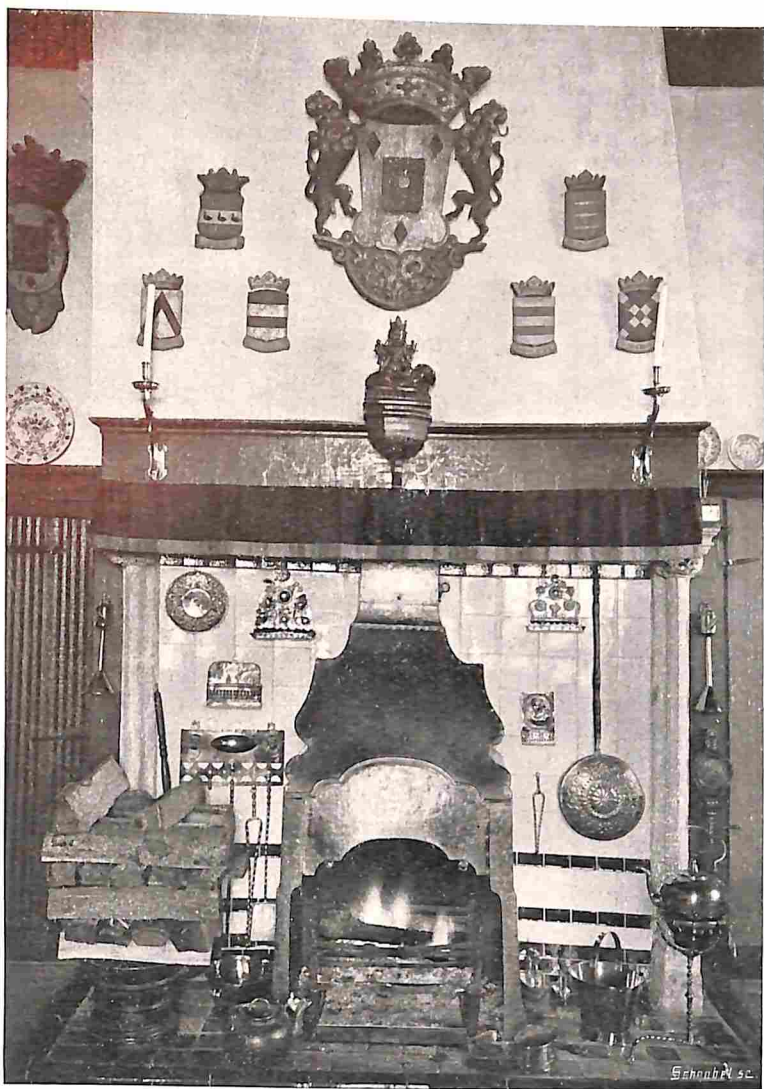

Foto C. Steenbergh.

HET SLOT MOERMOND.

SCHOORSTEEN IN DE OP BLZ. 281 AFGEBEELDE KAMER.

Het wapen op den schoorsteen is van de familie Kemp van Bommeneede, de kwartierwapens van de families Pous, de Huybert, e.a., en deels afkomstig uit de kerk van Renesse, deels uit die van Burgh.

nauwelijks bij hem gekomen, vanuit de verte al bedremmeld zei: „Het spijt mijnheer, maar hij heeft het te druk om u te woord te staan”.

Snel rees Wim op. Zijn gezicht, anders zoo bleek en strak, vertoonde een bloosje van opwinding. Hij stapte op de gangdeur toe en, — was het onhandigheid of moedwil? — de jongen noch iemand anders schoot toe om de deur voor hem te openen.

Een minuut later was hij weer op weg naar een ander adres. Met een verhit gelaat zat hij in de taxi, en noopte zich tot rustig denken. Het gelukte hem niet; de verwarring groeide voortdurend in zijn hersens aan. Beide venstertjes had hij open-gesmeten; de wind joeg hem kil in het gelaat. Om zich henen hoorde hij het knetterend opspuiten van den sneeuwmodder onder de ijlend snelle wielen. Hij keek naar buiten. De straat tuimelde onder hem weg, de verlichte winkelramen, de met menschen beladen trottoirs, de lantarenpalen met hun bleke electrische manen in top, deinden aan en vloten bij zijn voorbijgieren. Dan, sissend door den dikken sneeuwslijklaag, remde de auto, en stond. Weer beklom Wim een hooge statige trap, weer gaf hij zijn visitekaartje, maar stem en gebaren leken minder beslist dan daareven. Aan zijn gansche doen was een, zij het ook nog nauw merkbare, aarzeling, iets wat een elk, die den anders zoo koelen, correcten man kende, als iets zeer zonderlings moest opvallen.

Zijn ervaring op dit bankkantoor was vrijwel dezelfde als die op het vorige. Bij het vernemen van zijn naam keken de bedienden allen zijn kant uit, en er was, zoo meende hij althans, een latente onbeschaamdheid in aller blikken. „Ook deze vlegels hebben ervan gehoord”, dacht hij, en als de jongen met de boodschap terugkwam, dat de directeur, die nog wel een oud vriend van hem was, hem niet ontvangen kon vanwege de drukke bezigheden, was het Wim of hij een klinkenden klap in het gezicht kreeg. Hij wilde iets zeggen, een onbe-

leefdheid, een zinspeling op het voorwendsel van die drukke bezigheden, maar beheerschte zich nog, en verliet bleek en zwijgend het kantoor, onder de smadende blikken der beambten. „Ik hoef het nu nergens meer te probeeren; er is al zooveel uitgelekt, dat een ieder me als een verloren man beschouwt. Alleen misschien Dick vanavond. Om tien uur. Misschien helpt die me nog. . . . Mogelijk weet hij nog niet alles, druk als hij het aldoor met zijn eigen zaken heeft”.

Naar de bodega laat hij zich nu rijden. Hij bestelt er een glas Port, neemt zich voor in een hoekje alleen eens kalm te gaan zitten, en dan te pogen zijn gedachten te verzamelen. Maar hij vindt geen rust, herhaaldelijk loopt hij naar de telefoon, belt bevriende collega's op om een onderhoud, maar nergens lukt het. De een is afwezig, de ander in een conferentie, een derde al naar huis. „Zij liegen allemaal”, mompelt hij, „de een voor den ander wil niet. Iedereen, letterlijk iedereen weet van mijn toestand. Er is geen redden meer aan”.

Heeren komen binnen, druk pratend, en lachend de sneeuw kloppend van hun jassen. Bekenden zijn eronder. Als bij afspraak kijken ze langs hem heen, negeren hem of hij een schooier, een uitvaagsel is; ook hij gebaart hen niet te zien, maar als hij, verbitterd om den onderganen hoon, het zaaltje verlaat, bespeurt hij hoe ze elkaar bij zijn doortocht aanstooten en fluisterend ginnegappen.

Hij geeft den chauffeur een ander café op, doch als de taxi daarvoor stilstaat, stapt hij niet uit, roept den koetsier het adres van een wapenwinkel toe. Hij koopt er een revolver en patronen, laat zich dan naar zijn woning op een der grachten rijden. Maar onderweg smijt hij met een woest gebaar den revolver weer door het portierraampje het donkere water in.

Met onbeheerschte, willooze bewegingen ontdoet hij zich van zijn overjas, en klimt langzaam de trap naar zijn slaapkamer op om zijn toilet wat te maken, want het is tegen etenstijd. Hij schrikt van zijn vaalgele gezicht in den spiegel, wast zich eens goed, wrijft met den handdoek ruw over zijn gelaat om er wat kleur op te krijgen, borstelt zijn wat weerbarstige haren keurig effen ter weerszijden van de scheiding, en daalt de trap af naar de eetkamer, terwijl hij zich inspant om elke uitdrukking van zijn gezicht te doen verdwijnen. Koel en sterk moest hij lijken als altijd, want als er één was, die zijn zwakheid niet bemerken mocht, dan was het zijn vrouw.

Op haar plaats aan het uiteinde van de groote gedekte tafel zit mevrouw Kent reeds te wachten. Ze is een wel-uitziende dame met een regelmatig, doch eenigszins bleek gelaat; zij heeft fraai goud-blond haar, dat in een breeden wrong is opgemaakt. De uitdrukking van haar gezichtstrekken is zachtzinnig, wat door de groote blauwe oogen nog meer opvalt. Ze zit, als gewoonlijk met een handwerkje te wachten op de thuiskomst van haar echtgenoot, legt dat nu weg, staat op en drukt snel op het electrisch belletje dat aan de gaskroon hangt.

Er heerscht een benauwende stemming in het vertrek. Bij zijn binnenkomen heeft geen van beiden gegroet. Zonder een woord heeft hij zich neergelaten op zijn stoel aan het uiterste einde der tafel tegenover haar. Nerveus trommelt hij nu met de nagels op zijn bord, verschikt zijn vork, zijn mes, zijn lepel, verlegt het servet op zijn knie en kijkt af en toe met een snellen norschen blik naar zijn vrouw, die dit heel niet te bemerken schijnt. Zij heeft eene weergalooze gelatenheid over zich, een soort van loome berusting in al haar doen en laten; iets onzegbaars aan

Foto C. Steenbergh.

HET SLOT MOERMOND. EETZAAL.

haar duidt aan, dat zij veel kommer verduurd heeft met lijdzaamheid en al wat zij nog aan leed verwacht, wederom met even groote lijdzaamheid zal dulden. Het is of zij.... niet meer voor zichzelf leeft....

Het dienstmeisje brengt de soep binnen. Wanneer beiden bediend zijn, verlaat ze het vertrek. Mevrouw begint langzaam te eten, maar op een eigenaardige manier doet ze dit; het geschiedt, ofschoon schijnbaar kalm, zoo lusteloos, als staat deze bezigheid haar onzegbaar tegen. Willem echter eet heel niet. Hij, die zich uiterlijk zoo beheerschen kon, hij, die zich zoozeer verhard heeft tegen ontroering, dat zij op zijn uiterlijk nooit of nimmer een spoor zag van wat er in hem omging, zoodat ze vaak getwijfeld had of er wel ooit iets in hem omging, — hij zit nu wel roerloos, en oppervlakkig gezien onaangedaan, tegenover haar aan tafel, maar een diepe afschuw van alles heeft hem aangegrepen. Hij ziet haar schijnbaar rustig eten, met gelijkmatige bewegingen en onbewogen gelaat, en hij voelt eensklaps het diepe verschil tusschen haar en hemzelf. Hij ziet zich als een gejaagd dier, dat in wanhoop gedreven, op leven en dood nog met zijn lot kampt; zij is voor hem de bedaarde huisvrouw, die keurig tafeldekken kan, haar dienstboden goed gedresseerd heeft, zich aardig kleedt, zich met een kleine wereld van gezelligheid omringt, en zich verder aan niemand iets gelegen laat liggen; ook aan hem niet. Dat hij haar gevoelsuitingen, haar pogingen om met hem mede te leven, reeds van het begin van hun huwelijk gefnuikt heeft door zijn hooghartige koelheid; dat zijn heerschzucht zich steeds vol gezag tegenover haar gelden liet, en elke toenadering met een kort bevriezend woord verbrak. dat hij, een wereldsch en ijdel man, begeerig naar zinnelijk genot, naar veel omgang met royale fuikameraden, naar den roes van het café- en theaterleven en zoo al meer, beter gedaan had niet te trouwen, beter gedaan had, dit zachte, idealenvolle meisjesleven niet aan een gril van hem op te offeren; dat hij haar beste, haar nobelste inhoud nooit begrepen heeft, en, al heel spoedig zijn oude pretmakersgedoe hervattend, haar verwachtingvolle, mooie, jonge leven nutteloos opgeofferd en verdorven heeft; — dat alles heeft hij niet bedacht. Hij was nu eenmaal een luchtig levend man, en zij met haar burgerlijke begrippen kon daar niet inkomen, te geborneerd was zij en te egoïstisch. Dat laatste heeft hij in die jaren van steeds erger en erger wordende verwijdering nooit zoo fel gevoeld als thans. Zij rustig en onbewogen van de soep lepelend;

hij als een verdwaasde van angst met zijn verderf voor oogen.... En een walg grijpt hem aan; wat in godsnaam had hij met dat vreemde mensch, dat daar aan dezelfde tafel zat, te maken. Waartoe hun samenzijn, waartoe die afschuwelijke leugen van hun samenzijn elken dag weer.... o, het was, het was om te vloeken, om te huilen, dat hij hier nu....

Woest rijst hij overeind; zijn stoel glijdt knarsend over den parketvloer, en met gebalde vuisten en een starren blik stapt hij naar het venster.

„Eet je niet? Wat scheelt je?” vraagt zij, zich inspannend om haar stem te toomen. Hem lijkt het of er leedvermaak in klinkt.

„Neen, ik eet niet, dat zie je”, bijt hij haar toe, — „maar jouw eetlust is gelukkig goed.”

„Niet zoo goed als het lijkt”, antwoordt ze droevig.

„Veel zal dat niet verschillen”, valt hij uit, „stoort je ook maar niet aan mij. Jij hebt je trouwens nooit zoo opvallend aan me gestoord. Waarom ook? Jij leefde altijd op jezelf. Je hebt een aardig huis, keurig ingericht, gezellig, comfortabel, wat kan je nog meer verlangen, jij egoïst?”

„Wat ik nog meer verlangen kon? Dat het allemaal me iets gebaat had. Dat ik had bereikt wat ik ermee beoogde: dat jij wat meer thuisgebleven was; — dat we gered hadden wat er nog te redden viel, — dat we gelukkig waren geworden,.... min of meer gelukkig althans.”

„Ja, dat zal wel”, herneemt hij fel, „daar heb jij nogal naar gedaan, om mij gelukkig te maken. Maar jijzelf bent toch gelukkig. Wat wou je nog meer? Wat ontbreekt je? Moet je nieuwe meubels? Een japon? Een.... 'n....’”

„Er is nog wat anders in de wereld dan geld, dan kleeren en meubels”, doet ze spijtig.

„Ja, dat is er zeker”, hoont hij, „dat is er zeker. Maar jij hebt het me nooit kunnen verschaffen. Wat je me wel bezorgen kon, was teleurstelling en ellende. God, mensch, mensch, hoe nameloos heb je me geërgerd. Waarom, vraag ik me af, ben ik ook nog zoo stom geweest het weer met je bij te leggen, toen je vader me weer bepraten kwam, toen in het eerste jaar na ons huwelijk. — Ons huwelijk!!! Een fraaie comédie, dat moet ik zeggen. Ik zou me wel voor mijn kop kunnen slaan, dat ik toen weer gedaan heb of er niets tusschen ons gebeurd was. Als ik je daar zoo rustig zie eten, terwijl ik op den uitersten rand van mijn verderf sta, terwijl ik leef als in een hel; terwijl de angst mij het vleesch van mijn gebeente vreet, — dan zou ik je kunnen doodslaan. Mensch, mensch, afschuwelijk egoïstisch mensch, versta je dat? Ik-zou-je-kunnen-doodslaan.”

Gelijk een razende loopt hij op haar toe. Beweegloos blijft ze zitten; met een wonderlijken blik kijkt ze naar hem; er is zachtheid in dien blik, en die zachtheid is juist een braveeren van zijn toorn. „Je verderf?” vraagt ze langzaam, als was dat woord het eenige, dat ze had verstaan. „Je verderf, zeg je? Wat meen je?”

„Ja, mijn verderf”, zegt hij dof, „maar jij hebt nooit iets bemerkt, jij hebt me nooit zien tobben; jij denkt alleen aan je zelf. — Maar je hebt talent, waarachtig, veel talent. Dat moet ik toegeven. Je hebt ook je uiterlijk mee voor je rol. Een zachtzinnige, goede vrouw. Dat zegt ieder, en dat ben jij ook, van top tot teen. Alleen je blik al. Een zoet lam gelijk. En al jouw goedheid is mijn slechtheid. Ik ben de ondankbare, jij de verwaarloosde. Alles wat er gebeurd is, is mijn schuld. Ik weet er alles van....”

„Is het jouw schuld dan niet,” zoo verweert ze zich, schreiend nu, „is het jouw schuld dan niet, dat we als twee vreemden bij elkaar wonen? Heb je me dan niet verwaarloosd, heel kort na ons huwelijk al? Liet je me niet altijd alleen? Wat was ons gezinsleven voor je? Wat ik? Wat de kleine Annie? Toen zij geboren moest worden, nog een dag te voren, kwam je laat in den nacht thuis, zat je in het restaurant bij oesters en Champagne, jij en je vrienden en God weet wie nog meer. Jij trok je niets, letterlijk niets van mijn lot en van het kind aan, ook in later tijd niet meer, en dan sta je nog verbaasd, ja, ben je nog gegriefd als het kind niet vriendelijk tegen je is, niet meer dan matig voor je voelt. Je praat van egoïsme, van mijn egoïsme, maar nooit heb ik grooter egoïsme bij een mensch gezien dan bij jou. Heb je je ooit beheerscht, jij met je pretmakerij, je jongensachtige gefuif en gebanjer? Heb je ooit rekening ermee gehouden, dat je ook nog een vrouw en een kind thuis had, tegen wie je nog meer verplichtingen had dan dat je hun op tijd geld gaf; verplichtingen van.... nou van tenminste de pöging om een klein beetje van ze te houden, al was het dan nog maar alleen van het kind geweest. Ik word al wat ouder en leelijker, ik verveel je, en misschien ken je anderen, die je beter aanstaan. Maar Annie dan? Wat was je daarvoor? Heb je je ooit met haar beziggehouden? Heb je ooit met haar gespeeld? Neen, het was niets voor je. Je hadt het te druk: Geen tijd voor haar, zoo min als voor mij. Tijd had je alleen voor je vrienden en voor.... ja, voor wie?.... Maar wat zullen we dat alles nogeens gaan ophalen....”

„Neen, doe dat niet”, zegt hij schamper, „bel liever de meid om het eten verder op te dienen. Je hebt nogal eetlust.... Doe je het niet? Dan zal ik het doen”.

En tegelijk drukt hij op den electrischen knop. Het is of er een korte schok door haar henen gegaan is, roerloos zit ze, en poogt aan haar gelaat een rustige uitdrukking te geven. Ook Willem hervindt zijn uiterlijke koelheid. De wijnkaraf nemend, schenkt

Foto C. Steenberg.

HET SLOT MOERMOND.

HOOFDINGANG AAN DE OOSTZIJDE, GEBOUWD DOOR MR. IMAN VAN ZUYTLANDT, DIE IN 1612 HET SLOT HAD GEKOCHT.

Foto C. Steenbergh.

HET SLOT MOERMOND.

GEZICHT VAN HET SLOT OP BRUG EN OPRIJLAAN. HET PLANTSOEN IS VAN NIEUWEN AANLEG.

hij zijn glas boordevol, en drinkt het snel achter elkaar uit. De meid brengt de dienbak binnen, rangschikt de schalen op tafel. Als ze weggaat, lijkt hun dat wel verluchting te geven; zoolang ze in de kamer was, schenen beiden wel verstijfd. Willem schuift zijn bord wat ter zijde, gaat langzaam met korte teugjes zijn glas leegdrinken.

„Ach, wat geeft dat eeuwige kijven eigenlijk nog...” praat ze halffluid als tot zichzelf, „we doen dat al zooveel jaren, en het is er daardoor niet beter op geworden. Laten wij liever trachten ik wil nog niet zeggen mekaar te verstaan, maar toch tenminste niet met opzet elkander niet te verstaan.”

Dan, na even stilte: „Wat scheelt je eigenlijk, Willem?”

„Dat zal jou wel buitengewoon interesseeren”, antwoordt hij op sarrenden toon, „dat heb je je altijd erg aangetrokken, als ik in al die jaren maar gezwoegd heb en gesloofd om te blijven, die ik was. — Eet jij nu maar, en laat mij...”

Wederom heeft hij zijn glas gevuld, nipt daaraan nu voortdurend, als gedachteloos, met bevende lippen.

En zij (was het door haar gewoonte, elke opwelling met het plichtmatige doen van alle-dag te beheerschen?) — zij begint zich te bedienen van een der gerechten, door de meid daareven neergezet.

En bij het zien daarvan grijpt een razernij hem aan. Om hem te plagen, om hem bloedig te tarten, gebeurde dit. Zij at rustig, alsof ze voor hem haar volkomen minachting eens koel hoonend demonstreeren wilde. Dit is meer dan hij verdragen kan in dit uur van matelozen angst en overspanning; zijn overkropt gevoel moet zich luchten; hij gevoelt een walg, een zware beklemdheid ter hoogte van het middenrif, zijn keel klopt, het bloed bonst in zijn hoofd, met oogen die uitpuilen en zonder blik zijn, kijkt hij haar een seconde aan, dan treedt hij op haar toe, en voor hij zichzelf rekenschap gegeven heeft van wat hij doet, heeft hij haar met de volle hand in het gezicht geslagen, dat het klonk.

Ontzet met knipperende oogen, staart ze hem aan. Dan begint ze krampachtig te snikken.

„Ellendeling, ellendeling”, hijgt hij, „jij met je wijze lessen en je kalmte, en je huichelarij.... Hier, hier....”

En hij geeft haar weer een harden klap in het gezicht. Dan nog een en dan nog een. Daarop verlaat hij in allerijl de kamer, zonder om te zien, en ditgaan is een vlucht gelijk, als had hij een moord gepleegd. Hij werpt snel zijn overjas aan, grijpt zijn hoed, en rent de straat op.

(Wordt vervolgd).

JOB STEYNEN.

MEEZEN.

II. ZWARTE-, KUIF- EN ZWARTKOPMEES.

ALLE meezen zijn allerliefste vogeltjes. Dat ze buitengewoon nuttig zijn hebben we reeds uitgerekend. Eene enkele Koolmeezen-familie verdelgt dagelijks 7000 insecteneieren, dat is dus in de maand ruim 200.000 en in een jaar ruim 2.400.000, ongerekend de insecten zelf.

Alle andere bij ons voorkomende meezen-soorten zijn al even nuttig, te meer nog, omdat ze bijna overal veelvuldig voorkomen en zoowel in loofhout als in naaldhout, in een kleinen tuin als in groote uitgestrekte parken en onafzienbare bosschen jaar in jaar uit haar nuttig werk verrichten. Hen te leeren kennen is gemakkelijk genoeg. In onzen tuin treffen wij behalve de Koolmees ook de Pimpel- of Blauwmees en ook de Zwartkopmees en de Rietmees aan en in een nabijgelegen dennenbosch maken wij spoedig kennis met de Zwarte Mees en met de Kuifmees, terwijl wij de fraaie Staartmees zoowel in onzen tuin als in parken en bosschen kunnen aantreffen; rest nog de Baardmees of het Baardmannetje, die wij minder gemakkelijk te zien kunnen krijgen, omdat deze mees uitsluitend in het riet van uitgestrekte rietvelden en moerasen haar tehuis heeft. De andere meezen begroeten ons met zachte loktonen, wanneer wij ze, als ze in de boomen heen en weer klauteren en tusschen de takken doorsluipen, spoedig ontdekken. Onze wandeling voortzettende komen we weldra in een bosch waar opnieuw vroolijke vogelstemmen ons tegenklinken. Daar zijn het echter geen Koolmeezen maar Zwarte Meezen die er de insectenjacht beoefenen.

Schuw zijn ze volstrekt niet maar willen we ze goed te zien krijgen, dan moeten we ons toch rustig houden. De Zwarte Mees (Parus ater) (L) is gewoon, zich alleen of paarsgewijze in de dennentoppen op te houden. Heel wat kleiner dan de Koolmees, is ook haar vederkleed soberder. Hare bovendeelen zijn aschgrauw en hare onderdeelen vuilwit. Ook de borst is wit, maar kop en hals zijn zwart, terwijl een groote vlek op den nek wit is. Een onrustig nooit stil zittend vogeltje dat in de meest verschillende houdingen de takken op en af klautert. Een echte naaldhoutbewoonster die slechts bij hooge uitzondering en 's winters wanneer de nood dringt, in loofbosschen of boomgaarden wordt aangetroffen en zich dan ook wel aansluit bij andere vogelgroepen, wanneer zij er niet de voorkeur aan geeft ons dan te verlaten en in Maart weer tot ons terug te keeren. Haar hoofdvoedsel bestaat uit

insecten, hare eieren en larven en uit dennenzaden, die ze ook wel van den grond opzoekt, waar ze even goed tehuis is als in de boomtoppen. Hoogst beweeglijk in hun doen en laten, zijn ze toch niet zorgeloos, integendeel, ze verzamelen hun voedsel, wanneer dit overvloedig voorhanden is en bewaren dit in diepe boomspleten of onder de boomschors, om er wanneer er weinig of niets voor hen te halen is van te kunnen profiteeren. In het barre jaargetijde kan hun dat goed te pas komen, want zoo'n voorraadschuur vergeten ze niet, zooals zulks wel het geval is met den boomklever, die alles wat hij vindt wegstopt, wanneer hij er geen behoefte aan heeft, zodoende aan 't verzamelen blijft en op slot van rekening heelemaal niet meer weet, waar hij zijne lekkere hapjes heeft gelaten. Aan het toeval heeft hij het dan te danken, wanneer hij die nog weer terugvindt.

De Zwarte mees is ook een echte boomvogel, die het liefst met haars gelijken in de hooge dennen rondklautert. Het is daarom haast niet te gelooven, dat zij voor het maken van haar nest in den regel een plaatsje heel laag bij den grond of zelfs in den grond opzoekt. Steeds ligt dit in eene kleine holte, wat voor eene komt er minder op aan. Oude boomstronken, lage takholten, niet al te enge boom-, rots- en muurspleten, altijd echter in of kort bij dennenbosschen en dan zoo laag mogelijk bij den grond, dienen haar tot nestplaats. Men heeft zelfs wel nesten van Zwarte meezen in oude wagensporen en in muizen- en mollen-gaten gevonden. Het nest bestaat uit kleine, vast in elkaar gewerkte groene mossteltjes en wordt van binnen buitengewoon warm bekleed met kleine veertjes en haartjes. De zes tot acht aardige eitjes zijn glanzend wit en bezet met kleine en grootere roestroode puntjes. In April kan men reeds het eerste legsel, in Juni het tweede vinden. De jongen verlaten het nest niet voor ze hare vleugels flink kunnen gebruiken, maar worden ook dan nog ijvrig door de ouden gevoerd. Zij zijn het vooral die onnoemelijke massa's insecteneieren verdelen en bovendien nog duizenden kleine kevers, vliegen, rupsen en poppen. In den herfst zijn ze ook genoodzaakt van spijskaart te veranderen en zich met allerlei boomzaden te voeden. Een verrukkelijk beeld levert dan een dennenboom op, waarin talrijke Zwarte meesjes met den kop naar beneden of naar boven hangen en in alle mogelijke houdingen bezig zijn uit de lange dennenkegels het zaad achter de schubben vandaan te halen.

Niet veel groter, en in kleur veel met de Zwarte mees overeenkomend is de Kuifmees (*Parus cristatus, mitratus*) (Brehm), die in een dennenbosch nog veel gemakkelijker is waar te nemen, omdat ze, met uitzondering van den paartijd, haast altijd in kleine of groote troepjes door de bosschen zwerft onder aanvoering van een der hunnen op wier loktoon de heele vlucht zich verder en verder beweegt. Aan het puntige mooie kuifje is de Kuifmees dadelijk te kennen en in haren typischen lokroep kan men zich nooit vergissen. Nog meer dan de Zwarte mees is zij verbonden aan het dennenbosch. Dat is haar heim waaruit zij niet te verjagen is. Loofbosschen worden angstvallig door haar gemedend en mocht het eens voorkomen, dat zij op hare zwerftochten gedwongen is hare vlucht door een boomgaard te nemen, dan geschiedt dat toch steeds met groote haast en met vrees voor een mogelijk gevaar. Alleen in een dennenwoud is zij op haar gemak.

Alhoewel nog talrijk bij ons voorkomend, is haar aantal toch nooit zoo groot, als dat van Koolmeezen of van Zwarte meezen. Toch zijn ze wellicht nog nuttiger dan deze, omdat ze langen tijd uitsluitend insecten hare larven en eieren eten en dan geen zaadje aanroeren en zich dan hoofdzakelijk en rijkelijk voeden met de zoo schadelijke boschkevers.

Laat men ze toch nooit vangen want in eene kooi zou men ze toch niet in 't leven kunnen houden en zeker geen oude vogels. Jonge uit het nest gehaalde Kuifmeezen zou men kunnen groot brengen. Deze worden in den regel erg mak, betoonen haren verpleger groote genegenheid en amuseeren ons door haar grappig doen en laten en hare dolle acrobatische oefeningen. Men bedenke echter dat ze moeilijk zijn groot te brengen en dat één grootgebrachte Kuifmees met het sneuvelen van vele anderen, die men ook had willen grootbrengen veel te duur gekocht is.

ZWARTKOPMEES OF WESTELIJKE GLANSKOP OP WINTERVOER.

Ook de Kuifmeezen zijn echte boomvogels en holenbroeders, maar ze maken hun nest nu eens laag bij den grond, dan weer hoog in boomholten, waarvan de toegang zoo eng mogelijk is. Soms maken ze hun nest ook in het takken-gewirwar van oude en verlaten ekster- en eekhoorn nesten. Het nest zelf bestaat uit teere mosstengeltjes en fijne korstmossen en wordt van binnen met allerlei fijne haartjes en weeke plantenstengels gevoerd. De acht tot tien eitjes onderscheiden zich van die van de Koolmees en van de Zwarte Mees door hare kortere meer buikige gestalte en de ietwat grootere vlekjes.

Ook de Kuifmees broedt tweemaal in het jaar, voor het eerst in April en voor de tweede maal in Juni.

Ziezoo, nu zijn we zoover dat we de beide meezen, die bij voorkeur onze naaldbout-bosschen tot woonplaats kiezen, hebben leeren kennen. Vier andere meezen-soorten die slechts zelden de dennenbosschen bezoeken, maar liefst loofhoutbosschen alsmede parken en tuinen en deze met hun vroolijk gedoe verlevendigen, vragen nog onze bijzondere aandacht.

Vooreerst de Zwartkopmees of Westelijke Glanskop en de Rietmees of Westelijke matkop, die ook beide in ons land het broedingswerk verrichten. Ze zijn zeer na aan elkaar verwant, zoodat men vroeger meende dat beide tot eene soort behoorden. Op eenigen afstand zijn ze dan ook moeilijk van elkaar te onderscheiden. Een verwante soort die niet bij ons broedt, doch wel eens in ons land is aangetroffen, is de Noordoostelijke Matkop (*Parus atricapillus borealis*) (Selys).

Het vederkleed van de Westelijke Glanskop of Zwartkopmees (*Parus palustris longirostris*) (Kleinschm.) is van boven roodachtig bruingrijs, van onderen vuilwit. De bovenkop is glanzend zwart. Deze soort die het meest bij ons voorkomt, kunnen wij bij voorkeur aantreffen in het dichte kreupelhout vooral in de buurt van slooten, vijvers en beekjes, die begroeid zijn met wilgen, riet en biezen. Zwartkopmeezen zijn wel de vrolijkste en grappigste van alle bij ons voorkomende meezen-soorten. Bestaat er wel een aardiger tafereltje als eene stoeiende Zwartkop-meezen-familie in de takken van een oude knotwilg? Ziet ze daar klauteren, vliegen, snorren, nu eens van het eene gat in het andere sluipen, dan weer in de grappigste houdingen aan de dunste takjes hangen. Voeg daaraan toe de zachte vrolijke geluidjes dezer lieve kleinen.

Elk paartje dezer meezen houdt nnig veel van elkaar. Ze verlaten elkander nooit en wat ze het hare mogen noemen deelen ze broederlijk. Het komt zelfs wel voor dat ze elkander een gevonden lekker hapje in den bek steken. Ook onder elkaar in familiegroepjes leven de Zwartkopmeezen in de grootste harmonie. Met andere vogels bemoeien ze zich veel minder dan hare verwanten onder de meezen. Vandaar dat men ze ook weinig aantreft bij rondzwerfende gemengde vogelgezelschappen. Zich met hun eigen soort te bemoeien bevalt hun beter en daaraan geven ze de voorkeur. Toch gedragen ze zich gedurende hun verblijf ten onzent zeer verschillend. Eenige zijn volop standvogels, die hun standplaats nimmer verlaten, zelfs niet gedurende de strengste koude in den winter. Ze weten ook

KUIFMEES.

in dezen tijd aan den kost te komen en snoepen met graagte van de door vriendelijke handen voor hen opgehangen of neergestrooide lekkernijen als daar zijn: cocosnoten, spek-zwoerdjes, hennepzaadjes, enz., enz.

Andere weer zijn zwerfvogels die zich in den herfst tot kleine vluchten verzamelen, hier en daar rondzwerven en dan ook in streken vertoeven, waar ze anders nooit worden gezien om pas tegen het einde van den winter weer terug te keeren naar hare vaste standplaatsen.

Weer andere zijn ware trekvogels, die paarsgewijze of tot eene familie vereenigd, zuidelijker streken opzoeken. Wellicht zijn dit wel bewoners van noordelijke landen waarheen ze dan in Maart weer terugkeeren.

In Lentemaand arriveeren ze echter alle weer in hare woonplaatsen, waar ze zich dan weldra weer gereed maken om er het broedingswerk te verrichten en jongen groot te brengen.

Ook het nest van eene Zwartkopmees wordt steeds in eene holte in orde gebracht, in diepe gaten van boomstammen en takken en ook zeer gaarne in de knoestige koppen van knotwilgen. Het gat, dat toegang tot het nest geeft, mag echter vooral niet te wijd zijn.

In oude half vermoolde knotwilgen boort de kleine acrobaatsoms wel eene nestholte. Dat daarvoor heel wat moeite en volharding van het slechts 11 c.M. lange vogeltje met zijn overigens sterk en krachtig 0.8 c.M. lang bekje gevorderd wordt, eer het de noodige ruimte voor het nest heeft verkregen, laat zich denken. Zulk een zelfgeboorde nestholte is dan echter ook zoo knap en glad, alsof ze door een draaier gemaakt was. Het nest wordt kunstvol uit verschillende mossen, halmpjes en vezels in elkaar gezet. Daarin worden dan de acht tot twaalf kleine roodgespikkelde eitjes op eene onderlaag van slechts weinige veertjes en haartjes gelegd.

Meer dan de andere meezen-soorten houdt de Zwartkopmees van zaden, alhoewel ze ook heel wat insecten, hare eieren en larven verdelgt en op gevaar af van door de wespen te worden gestoken, wespennesten stuk hakt om zodoende de larven te kunnen buit maken. Zaden eet ze echter niet minder gaarne. Tuinen en velden worden nauwkeurig door haar afgezocht en vooral een hennepveldje kan haar zeer lang bezig houden. Met een enkelen hennepstengel, voorzien van rijpe zaadjes, kan ze uren lang bezig zijn. Zet eens een klein schoteltje of dek-seltje gevuld met hennepzaadjes op uwe vensterbank, wanneer ge ten minste in eene streek woont, waar de Zwartkopjes gaarne vertoeven. Het duurt niet lang of ze komen uwe zaadjes halen om ze in de naastbijstaande boomen stuk te hakken en te verorberen.

(Slot volgt).

R. TEPE.

DERDE, DAMES.

DE dag na Paschen. Stampvolle treinen. Heen- en weer vliegende moe's, dreinende kinderen, brommende pa's, snauwende conducteurs. Na heel wat moeite zijn we eindelijk vertrokken; een half uur te laat.

Goddank! Uitgeest!

Ik spring uit de stikvolle derde klas, in de hoop 't de andere helft van de reis beter te treffen. Gelukkig een bijna leeg coupé. Ik plof neer in een' hoek, de boekentasch met een slag naast me. Wat is het vervelend reizen van daar! Ik heb een gevoel, of we al dagen onderweg zijn en dat eerste voorjaarsweer maakt je zoo moe en slaperig.

In de' andere' hoek zit een' juffrouw. Bedrijvig staat ze op en langs me heen dringend, gaat ze uit 't raampje hangen.

„Effies kijke of me karretje meekomt.”

Ik doe of ik niets hoor; (die derde klas menschen hebben 't hart altijd op de tong.)

„Ik ben al van Berge komme fietse. Nou zien ik toch me karretje der niet bij! Mensch, mensch, wat 'n fietse! Ze zelle de mijne toch niet late staan?”

„Als die in Alkmaar is meegegaan, zal die hier ook wel meegaan,” brom ik in mijn hoekje.

„Daar heb je me karretje!” juicht ze op eens, „k zie 't an ze lila net! Ik most een nieuw net hebbe en ik had gezegd, dat ze der een groen op moste zette. Groen is altijd netjes hè?”

„Hè mensch” denk ik, „hou toch op. Wat kan 't mij schelen, of je groene net netjes is”.

„Nou en toen kwam die thuis met een lila net, en nou is 't toch wel makkelijk, want nou kan ik 'm altijd kenne.”

Ze retireert naar haar eigen plaats, „Je hoort anders tegenwoordig wat: laatst in Haarlem hè? Een meissie van 14 jaar komt in een' winkel, ze laat der karretje buite staan. Toe komt er een

meissie uit Overveen, nee uit Bloemendaal, die pas een fiets gekregen had van der verloofde. Mooi kedo zal je zeggen. Wilt U es hier kijke zegt de juffrouw uit de winkel, (ze maakt een gebaar of ze iets uitspreidt.) In die tijd gaat 't meissie van 14 jaar weg en ze neemt de fiets mee van 't meissie uit Overveen en laat der ouwe karretje staan.

Toen 't meissie uit Bloemend... uit Overveen weg wou gaan, was der nieuwe fiets weg, wietsum! Zoo heb je niet veel an de kedo's van je verloofde.

„Ik weet nog erger” gaat ze in één adem door, „een meissie van 19 jaar heeft 19 fietsen opgelicht.

„Ieder jaar één,” merk ik op.

„Nee, heelemáál niet ieder jaar één”.

De juffrouw verwacht blijkbaar geen aardigheden over dergelijke ernstige zaken.

„Ze heeft ze allemaal naar de lommerd gebracht. Wat zegt u er van?”

„Treurig”, zucht ik, „'t zal een ziekte zijn”.

„Nou, dat zeg ik ook. 't Is een ziekte, bepaald een ziekte!”

Een ondeelbaar oogenblik koester ik de verwachting, dat 't gesprek is afgelopen; maar neen, de juffrouw heeft even adem geschept. De fietsen en karretjes tellen in mijn hoofd, ik neem een boek en doe of ik lees.

„Daar heb je nou laatst op het Rembrandtplein” (ik kijk niet op). „Laast op het Rembrandtplein...” (ik doe nog of ik niets hoor).

Voor de derde keer begint ze.

Ik moet wel luisteren. Dwars door de coupé schreeuwt ze haar verhalen, naar 't hoekje waar ik zit. „Een slager moet vleesch bringe op 't Rembrandtplein. De juffrouw van twee hoog, schuift der raam op en roept: „och slagertje breng 't me effies bove”. „Wel zeker juffrouw”, zegt de slager, zet ze fiets tegen 't huis en gaat de trap op. Hij komt terug en ze karretje is weg. „Er zat nog drie pond biefstuk in de mand”, zei de slager. Ik glimlach om die goede opmerking.

„Daar mot je niet om lache! 't Is vrééselijk, mensch!”

Dan kijkt ze zoekend rond, trachtend een nog pakkender verhaal te ontdekken. Plotseling springt ze op en haalt een hoeden-doo's te voorschijn.

„Ik heb me daagsche dop maar opgezet, want ik ben op me karretje van Berge gekomme en nou mot ik nog naar Nieuwer-Amstel; maar in Amsterdam wil je toch wel graag je Zondagsche hoed ophebbe hè?”

Een geweldige naftalucht vult de ruimte, als ze een gitten toque met een rechtvaardig piekje op haar hoofd poot.

„Staat ie recht? Me haar zit zeker slordig? We zelle maar zegge, ruig is de mode” en al pratend wipt ze de daagsche in 't net, zoodat de naftaballetjes lustig rondknikkeren.

Ze is even stil, doodop van 't geratel. Van opzij bekijk ik haar eens:

Onknap is ze niet, maar in de bovenkaak ontbreekt alles, op de beide oogtanden na, wat haar stem nu juist niet aangenamer maakt.

Met een ruk staan we stil. Zaandam. Ik weet niet, wat ik moet verkiezen: meer reisgezelschap? Dan ben ik tenminste van 't gekakel af en zal er wel een ander slachtoffer te vinden zijn. Maar daar staat tegenover, dat de atmosfeer er niet beter op worden zal. Ik hoef niet lang na te denken. 't Stróómt bij ons binnen.

Vóóraan een dikke vrouw uit 't volk, in de eene arm een bloeiende hyacint, in de andere een rood en wit geruiten zak, die ze met een:

Foto R. Tepe.

ZWARTKOPMEES, EEN BEZOEK BRENGEND AAN DE ZAADDOOZEN VAN EEN ZONNEBLOEM TEN EINDE DE ZADEN MACHTIG TE WORDEN.

„pak 's aan", in mijn hand duwt. „Zeker de wasch", denk ik, 't loodzware gevaarte ophijschend.

Dan volgt een vrouw met een zuigelingetje. „Geef maar hier dat poppie", zegt de schommel, na eerst haar schatten op en onder de bank gedeponeerd te hebben.

Drie burgerjuffen nemen de overige plaatsen in. 't Portier wordt dichtgeslagen; daar zitten we, knusjes en warm.

Opeens krijg ik een heerlijke geur in mijn neus. 't Doet aan lentewandelingen door bollenvelden denken. Zou de stevige roseroode bloementros zich schrap zetten om alle andere luchtjes te overtreffen?

Zijn felle kleur trekt onwillekeurig aller oogen in die richting.

„Wat is dat voor een plant?" vraagt de overbuurvrouw. De dikkert zet een diepzinnig gezicht en kijkt in haar schoot: „nou ontschiet de naam me weer", dan met een ruk vliegt 't hoofd naar boven. „k Weet 't: een guacis!"

Zouden in haar hersens een hyacinth en een narcis zich vermengd hebben tot die vreemdsoortige combinatie? 't Is verwonderlijk zoo weinig als 't volk met de namen van planten op de hoogte is.

Ik wou haar wel graag even uit de dwaling helpen, maar in de derde klas is 't met recht: bezint eer ge begint; neem je eenmaal deel aan 't gesprek, dan zit je er voor de heele reis aan vast.

Dikwijls heb ik voor menschen met veel conversatie de naam van een „echte man of vrouw van de wereld" hooren gebruiken.

k zou zoo iemand liever een „echte derde klas passagier" willen noemen, want dáár leert men pas, wát 't zeggen wil, onderhoudend te zijn.

Ik waag 't niet de matrone te verbeteren, dus blijft 't gezelschap in de overtuiging, dat dergelijke bloemen guacissen zijn. Dat punt afgehandeld gaat 't praatje over de baby. De dames zijn eenparig van oordeel, dat je een klein kind niet warm genoeg kunt houden. 't Tweede raampje wordt ook zorgvuldig gesloten en daarmee is 't laatste restje buitenlucht verbannen. De vragen volgen elkaar snel op:

Of 't een meisje is, hoe oud ze is,

of het 't eenige is van de juffrouw,

De moeder is zeer vrijgevig met uitleggingen: „'t is me zevende en de oudste is nog geen tien. Ik geef 't nog een foppertje hoor," en met een ferme duw vliegt 't dotje nog wat verder in 't sabbelmondje. „Da's anders tegenwoordig niet modern, me dokter wou 't me verbieden, 't was niet gezond zei die. „Nou", zeg ik, „wil u komme om op 'r te passe?" Hij kan wel raad geven, maar hoe kan je nou voor de mensche wassche en huilende kindere zoet houwe? Vandaag most ik wel uit, me man's moeder leit zoo naar, 't hart zegge ze. Me oudste is al flink, die mot nou 't werk maar doen en op de kleintjes lette. Twee gaan er naar school, en dan heb ik er nog eentje van vijf, en eentje van vier en eentje van anderhalf"....

Hierna schijnt 't vuur een beetje te verminderen om ineens weer op te laaien bij 't onderwerp: politiek. De overgang van 't kind met 't foppertje tot den wereldoorlog is me ontgaan. Wellicht is de man van een van de juffrouwen „gemobileerd". „Erg op de hoogte ben ik niet", klinkt een versleten kraakstemmetje, „maar dat weet ik wel, Holland is zooveel als neutraal".

Vervolgens komen de duurte, de huurbons, 't regeeringsbrood. Zou mijn eerste praatzieke vriendin zich niet weer eens laten hooren?

Maar neen, met vijandige blikken neemt ze de indringsters op. Dan gaan haar oogen in mijn richting, ze meten den afstand. Zou ze er overheen kunnen schreeuwen? Ze moet 't opgeven, ons „gezellig" samenzijn is gestoord en zich met de anderen inlaten, wil ze blijkbaar niet.

Nijdig staart ze naar buiten.

Nog tien minuten en we zijn er.

Ze springt op en haar heele bovenlijf uit 't raam buigend, brult ze me toe: „gauw kijke of ik me karretje zien; 't is zoo makkelijk, ik kan 'm altijd kenne an ze lila net." W. v. L.

Om en bij Pinksteren.

I. DAUWTRAPPEN.

De dauw heeft altijd een voornamelijk rol gespeeld in het volksgeloof, misschien omdat de ouden 't verschijnsel niet wisten.

te verklaren en wellicht ook omdat de dauw — zoo is het inzonderheid in het Oosten — als vervanger van den regen, de vruchtbaarheid bevordert. In verband met dit laatste lezen wij, in den klaagzang op Saul's en Jonathan's dood, de verwensching van Gilboa's Lergen: „dauw noch regen zij op u!" Op plaatsen, waar een moord gepleegd was, viel, naar men geloofde, geen dauw. Bürger zinspeelt hierop in zijn „Tochter des Pfarrers von Taubenhain":

Da ist das Plätzchen, da wächst kein Gras,
Das wird vom Thau und vom Regen nicht nasz.

Nu eens wilde men in den dauw de tranen zien, door Aurora geschreid, dan weer liet men hem neerdruppelen van de manen der paarden, waarop de Walkyriën rijden.

Aan den dauw werd gezondheid en schoonheid bevorderende kracht toegeschreven; inzonderheid gold dit laatste van dauwdruppels, opgevangen op den meidoorn.

Met dauw, die op den meidoorn ligt,
Mooi meisje, wasch uw aangezicht,
Wie 't doet en weer doet elken keer,
Verliest haar schoonheid nimmermeer.

Dauwwater Leschernde, naar men geloofde, ook tegen hekserij.

In verband met een en ander ontstond de gewoonte, vooral op Hemelvaartsdag, te gaan *dauwtrappen* of dauwslaan, waarin ons misschien een overblijfsel bewaard bleef van het, in den vroegen

morgen, uitgaan onzer heidensche voorouders naar hun heilige wouden of bronnen.

II. LULAK.

In welk Amsterdamsch gezin ontbraken in mijn jeugd Zaterdag vóór Pinkster de warme bollen op de ontbijttafel! En hoe wist de straatjeugd de langslapers minder aangenaam te verrassen door allerlei onbehagelijke dingen aan de huisbel te hangen! En wee den boerenknecht of de deerne, die het laatst op de weide aankwam met de van stal gehaalde koe! Die *lulak* of nussekoek — in Westphalen heet hij Pfingstlummel — moest het danig ontgelden; hij of zij werd, onder allerlei spektakel, door 't dorp geleid, terwijl een of ander deuntje lustig klonk:

Nussekoek zit zoo diep in de
veeren,
Kan het hardste roepen niet
heuren.
Hast dou geen oogjes van
kiekerdekiek
Komst ja te laat met de koe
'n op den diek!

Daarentegen viel alle eer te beurt aan die 't eerst was aangekomen, die 't vroegst uit de veeren was geweest, de „vroegrijp" of „dauwworm" of „Thauschlepper".

III. PINKSTERBLOEM.

Evenzeer als het rondgaan met de ster, omstreeks Kerstmis, misschien nog slechts op een enkele plaats in zwang is, zal ook

de ommegang van de Pinksterbruid in onzen tijd tot de zeldzaamheden behooren. Tempora mutantur, oude gebruiken sterven uit, om plaats te maken voor iets anders — of het nieuwe altijd beter is? Zoo heel ver ligt de tijd nog niet achter ons, dat de *Pinksterbloem* of Pinksterbruid, met bloemen getooid, de ronde deed, gedragen of begeleid door andere dorpschonen, onder 't zingen van een of ander liedeken als:

Dao kum wie met de pinksterbroet aan
We kumt maor ienmael in 't jaor, enz.

De oorsprong van al deze eigenaardige volksgebruiken laat zich gemakkelijk genoeg verklaren uit de beteekenis van het oude Pinksterfeest, d.i. het Zomer- en bloemen- en oogstfeest, het „feest der eerstelingen".

Het Christendom, ook hier het accommodatiestelsel toepassend, deed die oude beteekenis in 't vergeetboek geraken. Maar volksgebruiken hebben een taai leven, zij laten zich niet zoo gemakkelijk uitroeien.

Trouwens, ook in dat oude schuilde poëzie! F. W. DRIJVER.

BERICHT. In ons volgend nummer wordt een aanvang gemaakt met de plaatsing van ons nieuwe feuilleton: „Het John Grier Heme", naar het Engelsch van Jean Webster. Het is een vervolg op „Vadertje Langbeen", dat zoozeer bij onze lezers in den smaak is gevallen.

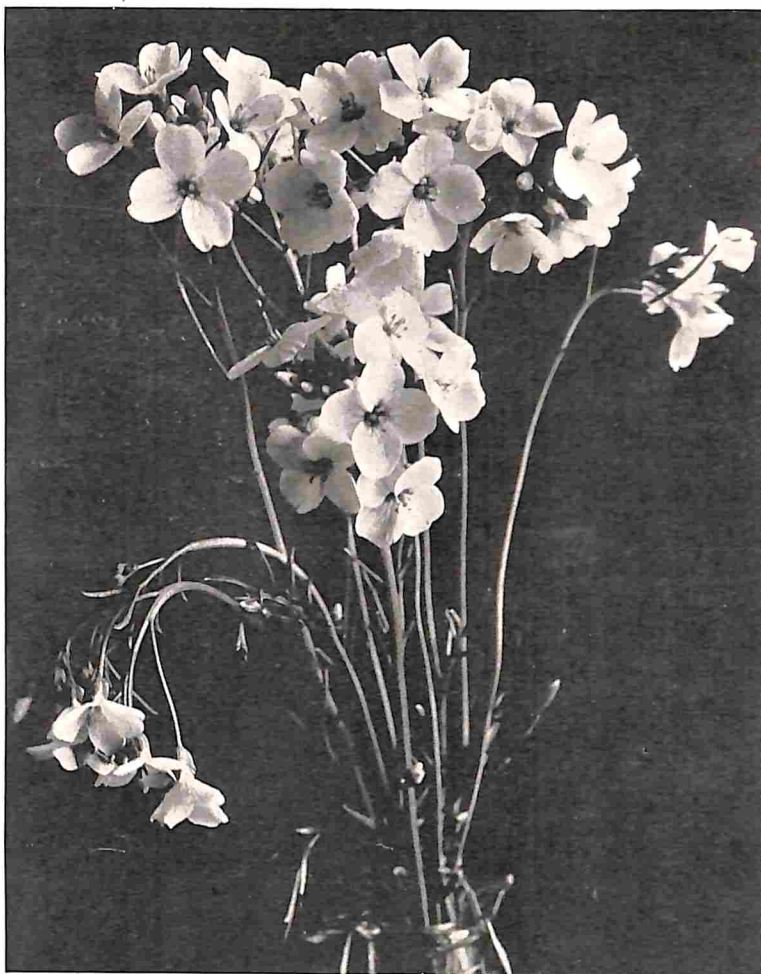

Foto C. Steenbergh.

EEN TUILTJE PINKSTERBLOEMEN.